

REÉ

(V. Mózes 11.26. – 16.17.)

A **sivatagi** vándorlás eseményeit sorolja Mózes. A szidra, miután felsorolja azt a hét kiemelt növényt, amelynek termése az Ígéret földjének nevezetessége, az utóáldás eredetéről értekeznek, amelyből hármat alkottak bölcseink.

“**lásd**”. Látnotok kell, elétek lesz helyezve áldás és átok. Áldás, ha hallgattok az Ö...való szavára és átok, ha süket fülekre találnak a Mózes által most elmondott parancsolatok. Szabad a választás, de tanácsolják, válaszd az életet. Ez utóbbi szavak a Tóra egyik legfontosabb gondolatát fejezik ki. Fizikailag az Ígéret földjén az áldást a Gerizzim hegye, az átkot az Ébál hegye szemlélteti. Az V. könyv következő részében az alábbi kérdésekkel foglalkozik Mózes: 1. Vallásos intézmények és istentiszteletek (XII. fejezet 1. versétől XVI. fej. 17. verséig) 2. Kormányzati kérdések és államügyek (XVI. fej. 18., XVIII. fejezet végéig) 3. Büntető törvények (XIX. fej. 1. versétől XXI. fej. 9. verséig) 4. Családi élet (XXI. fej. 10. versétől XXV. fej. végéig) 5. Zsengék, tizedek és ehhez kapcsolódó imádságok (XXVI. fejezet.) A tiszta áldozatok bemutatását megjelölt helyen megfelelő időben kellett megtenni. Előtte megtisztítva az áldozati helyet a pogány kultusz nyomaitól. “Ne tegyétek így az Örökkévalóval”. E mondatból bölcseink azt a következtetést vonták le, hogy a Mindenható nevét nem szabad letörölni. Ezért a megrongálódott tekercseket, szentiratokat összegyűjtötték, és a naptól elzárták egy helyre. Az ilyen zárt iratot Genizának nevezték, Kairóban fedeztek fel híres geniza gyűjteményt, amelynek egy részét Budapesten őrzik. Scheiber Sándor tudós professzor és csapata sokat dolgozott a megsérült szövegek megfejtésén, fordításán. Napjainkban szokás a megrongálódott imakönyv lapokat, Tóra tekercseket a rajtuk lévő Isten nevei miatt ünnepélyesen eltemetni. A hetiszakasz sorolja fel – a Tórában másodszer – az ehető állatokat, hangsúlyozva ismervüket. Négylábúaknak, hasított pata és kérődző a követelményi, a halaknál az uszony és pikkely.

Az **előttünk** álló hetiszakasz tartalma rendkívül változatos. A jó és rossz közötti szabad emberi választással indul a Tóra szakasz. Ezt követi a központi Szentély kizárólagosságának szigorú törvénye. Külön fejezetet olvashatunk a hamis prófétákról és a bálványimádás elleni küzdelemről. A tilos állatok és madarak fogyasztása kerül részletes leírásra. A tized törvény, a 7. vagy “Smita” év rendeletei kerülnek sorra a következő fejezetben. A szolgálattal kapcsolatos törvények ismétlik a Mózes második könyvéből (Sömot) ismerteket és kiegészítik azokat. Végül a három zarándok ünnep történeti háttere és azok külsőségei zárják be a hetiszakasz témáit. “Lásd, elétek teszem ma az áldást és az átkot” – így kezdődik a hetiszakasz. Választásunkra van bízva az áldás és az átok. Más helyen azt olvassuk: “lásd az életet a jót teszem elétek, vagy a halált és a rosszat. És válasszátok az életet!”. A központi Szentély (Bét Hamikdás) tulajdonképpen megfelelt annak a ténynek, hogy a népnek szüksége volt valami “láthatóra” Isten imáadásában. De ellentétben más népekkel csak egy helyen (Jeruzsálem) lehetett ez a Szentély, azon a helyen, amit Isten kiválasztott. A próféták hangsúlyozták, hogy nem az áldozatok, hanem az erkölcsi élet, a jó cselekedetek fontosak Isten szemében. Ezért nem volt szabad több helyen áldozatokat bemutatni, (mint a pogány népeknél). “Őrizkedj attól, hogy áldozatodat minden helyen bemutasd, amit jónak látsz”. A központi Szentély felállítása előtt le kellett rombolni a Kánaaniták által felállított összes bálványimádó oltárt és szentélyt. Az egyistenhit nem tűrt meg maga mellett pogány bálványkultuszt. Óva intette Mózes a népet a hamis prófétáktól. Hamis próféta az, ki bálványimádásra szólít fel – akkor is ha “csoda” jeleket ad és szavai beteljesednek. A bálványimádásra uszítókat könyörtelenül irtani kell, még ha testvérről, közeli rokonról is van szó. Még egy egész város lakosságát sem kell kímélni, mert a nép fennmaradásáról van szó. A monoteizmus “szigetét” meg kellett óvni a tömörked bálvány szennyes árájától. Mózes tanítja a népet, hogy a bálványimádás nemcsak idegen kultusz, hanem Isten törvényeivel ellenkező erkölccstan is. A bálványokat emberáldozattal, parázsnasággal és más utálatos cselekedetekkel imádják. “Még fiaikat és lányukat is tűzben égetik el isteneik tiszteletére”. Ezért nem szabad követni idegen szokásokat, mint a kánaanitáknál szokásos gyász ceremóniák, testi bevágások vérömlésig, öncsonkítások, stb. “Ne kövessétek e népek szokásait”, hanem “szentek legyetek, mert szent vagyok én az Örökkévaló Istenetek.” Az Isten szentsége nemcsak természet fölöttiséget jelent, “Isten magasságos a törvényben, és a Szent Isten megszenteltetik az igazságosságban”. Ezt a szentséget kell Izraelnek követnie; az igazság szentségét, ez a hivatása, ez a kötelessége. Ha megvalósítja, ez teszi őt “kiválasztottá”. Heti szakaszunk részletezi az emberbaráti törvényeket az igazi “szentség” alapjait: “Ha szűkölködő lesz testvéred, nyújtsd ki feléje kezed, és add neki mindazt miben hiánya van.” A 7. év “Smita” során el kell engedni az adósságokat, de “őrizkedj attól, hogy a 7. év közeledtével megvond a segítséget a szűkölködőtől.” “Ha héber testvéred szolgának adta el magát, bocsásd szabadon a 7. évben. Ne küldd el üresen; adj neki nyájadból, szérűdből és borodból. Emlékezz rá, hogy szolga voltál Egyiptomban.” A három zarándok ünnepnek kettős háttere van: mezőgazdasági és történelmi. Pészách ünnepe a kalászerés hónapjára esik. (Ezért van szökőév, ha 354 napos holdév előbbre hozza az ünnepet a 365 napos napévben

és Pészách téli hónapra esnék!)- Sávuot a búzaérés és a zsengek önnépe, de erre a napra esik a Tóra-adás is, Szukot a betakarítás ünnepe, de sátoros ünnep is emlékeztetvén a pusztai vándorlásra. Mindhárom ünnep előírja a Jeruzsálembé való zarándoklást. Az ünnepek örömeiben részt kell adni az özvegyeknek, árváknak és a szegény sorsú levitáknak is. Így hát a heti szakasz záró témája is kihangsúlyozza a “szeresd felebarátodat” eszméjét és megerősíti vallásunk humanista erkölcsét.

Ezen a héten a Tóra a máászer séni törvényeit mondja el nekünk. A máászer séni olyan tizedet jelent, melyet a tulajdonos önmaga fogyaszt el, nem szükséges azt egy szegénynek vagy egy levitának adnia, mint a többi tizedet. Azonban van egy követelmény: az egész tizedet Jeruzsálemben kell elfogyasztani. Így aztán, ha valakinek 10 000 véka terménye van 1000 vékát Jeruzsálembé kéne szállítania, hogy ott megegye. Ez igen nehéz feladat volna, ezért a Tóra kínál egy megoldást. „És ha hosszú lesz neked az út, mert nem fogod tudni elvinni azt (a terményt), mert nagyon távol van a hely, amelyet kiválaszt az Örökkévaló, a te Istened, hogy odahelyezze az Ő nevét, amidőn meg fog téged áldani az Örökkévaló, a te Istened. Akkor tedd pénzzé (a terményt), fogd csomóba a pénzt a kezvedben, és menj el arra a helyre, amelyet kiválaszt az Örökkévaló a te Istened. És költsd el a pénzt mindarra, amit a lelked kíván: marhára, juhokra, borra, részegítő italra, és mindarra, amit kér tőled a lelked, és egyél ott (Jeruzsálemben) az Örökkévaló, a te Istened színe előtt, és örvendj te és házad népe.” (5Mózes 14:24-26) Ily módon a Tóra lehetőséget nyújt, hogy a tulajdonos pénzzel megválthassa a terményét, amit azután bármilyen élelmiszerre elkölthet Jeruzsálemben, elkerülve a termény odaszállításával járó nehézségeket. A pénz mindeközben serkentőleg hat a Szent Város gazdaságára, és létrejött egy olyan gyakorlat, amely évszázadokon keresztül támogatta a jeruzsálemi kereskedőket. Azonban, ha figyelmesen olvassuk a Tóra szövegét, észrevehetünk egy furcsaságot. A Tóra nem azt mondja: „ha nem fogod tudni elvinni (a terményt), mert nagyon távol van (Jeruzsálem), akkor megválthatod a terményt pénzzel.” A Tóra látszólag megfordítja az ok és okozat közötti kapcsolatot. Azt mondja: „ha hosszú lesz neked az út, mert nem fogod tudni elvinni (a terményt)...” (5Mózes 14:24). Úgy tűnik, a Tóra azt mondja, hogy az út azért hosszú, mert nem tudjuk elvinni a terményt. De nem az ellenkezője az igaz? Nem azért hosszú az út, mert nem tudjuk elvinni a terményt, hanem azért nem tudjuk elvinni a terményt, mert hosszú az út. Miért fordította meg a Tóra az ok és az okozat közötti kapcsolatot? Talán mindezzel egy finomabb üzenetet szeretne elmondani a számunkra. Mose Feinstein rabbi egyszer találkozott egy gazdag zsidóval, akinek az apja még jóval azelőtt jött Amerikába, hogy a munkahelyeken biztosították volna a szombat megtartását a zsidók számára. A férfi apja egyik munkahelyről a másikra járt, de mindenhol azt mondták neki, ha szombaton nem jön be dolgozni, hétfőn már ne is jelentkezzen náluk. Az öregember azonban kitartott és soha nem szegte meg a Sábátot. A fia azonban egyáltalán nem volt vallásos. Reb Moshe egyszer nyíltan megkérdezte tőle: „Miért van az, hogy az édesapád oly nagy áldozatok árán is megtartotta a micvákat, te viszont nem követted az ő nyomdokait?” Az üzletember teljesen őszintén válaszolt. „Igaz, hogy édesapám nem szalasztott el egyetlen Sábátot vagy akár csak egy imát, de mielőtt megtett egy micvát, mindig nagyot sóhajtott és ezt mondta: „Oj! Is schwer zu sein a frummer jid!” („Jaj! Borzasztóan nehéz vallásos zsidónak lenni!”). Miután éveken keresztül hallottam édesapám panaszkodását, úgy ítélt meg, hogy túl nehéz lenne számomra ez a teher, mintsem, hogy képes lennék elhordozni. Elhatároztam, hogy soha nem engedem meg, hogy kitegyem magamat ezeknek a nehézségeknek, ezért felhagytam a vallásgyakorlással.” Miután meghallottam ezt a történetet, arra gondoltam, talán a Tóra egy fontos üzenetet rejtett el számunkra a micvátartás lelki aspektusáról. „Hosszú lesz neked az út, mert nem fogod tudni elvinni (a terményt)”. Senki sem mondja azt, hogy az út pusztán a távolság miatt hosszú. Azért hosszú, mert nem akarjuk vinni a terhet. Ha azonban valaki örömmel viszi a csomagját, akkor számára az út egyáltalán nem hosszú. Ha viszont valaki úgy ítéli meg, hogy a terhe nagyon súlyos, akkor az út, a távolságtól függetlenül mindig nagy lesz. Feinstein rabbi hozzáfűzte: nem számít, mennyire tűnik nehéznek egy micvá, ha valaki mosollyal, örömmel és élvezettel teszi meg, akkor nagy távolságokra is el tudja juttatni azt a micvát. Nemcsak saját maga számára, hanem az eljövendő nemzedékek számára is hordozni fogja.

A Reé hetiszakaszban azt olvashatjuk, hogy az Örökkévalót azon a helyen szolgáljuk, amit Ő választ (12:5). Ez a hely a jeruzsálemi Moriá hegyre utal, ahol a Szentély állt. Ezen a földrajzi helyen zajlott le a történelem legnagyobb spirituális eseményeinek egy része: itt hozott állatáldozatot Noé, miután kijött a bárkából, Ábrahám itt kötözte fiát, Izsákot az oltárra, és itt álmodott Jákob a létráról, amin angyalok mentek fel és le. Mindezek azon a helyen történtek, amit az Örökkévaló választott. De vajon miért is nem választhatjuk ki a saját helyszínünket? Mi történt az individualitással? Nézzük meg jobban a kérdést. A vers azt mondja, hogy azon a helyen építsük fel a Szentélyt, amit az Örökkévaló választ, de nekünk kell „megkeresni” azt. Ősapáink ugyan mély kapcsolatot alakítottak ki a Teremtővel, és sok irányelvet tőlük származtatunk, mégis, nekünk magunknak kell azokat felfedezni. Vennünk kell a hagyományos kereteket, és odaadással, valamint erőfeszítéssel a sajátunkká tenni. Nachmanidesz azt mondja, hogy pontosan ezért nem voltak Jeruzsálem felé mutató útjelző táblák a Szentély idejében. Az embernek kutatni kell Jeruzsálem fogalmát, fel kell tennie saját magának a kérdést: hol van Jeruzsálem? A Talmud azt mondja, hogy amikor Dávid király tervezte, hogy felépíti a Szentélyt, nem tudta, hol kellene lennie. Még ha a zsidó történelemnek ilyen sok kapcsolata is van a Moriá hegygel, Dávidnak el kellett mélyülnie a próféták szövegeiben, hogy megtalálja a pontos helyet. Tehát valóban, a zsidóságnak pontos hagyományai vannak: kóserság, szombattartás, leírt szövegből való imádkozás, de ez csak a keret. A lényeg az, amit magunkból belefektetünk. A zsidó spiritualitás azon a helyen található, amit a Teremtő választ, de nekünk kell azt felkutatni.

Már csak pár nap és kedd este új hónap köszönt be a zsidó vallási naptár szerint, még hozzá Elul (אֱלוּל) hónapja. Elul a zsidó vallási naptár hatodik hónapja és a tizenkettedik hónap a polgári zsidó naptár szerint, amely Tisri hónappal kezdődik. A neve az akkád Elulu szóból származik, általában 29-napos. Elult csak egyszer említi a Biblia, és még egyszer a Makkabeusok könyve. Az Elul szó az aratás rokon értelmű szava. Ebben a hónapban nincsenek ünnepek (bár Elul hónap utolsó napjaiban köszönt be Ros Hasana), se böjtnapok, ez hozzásegít bennünket, ahhoz, hogy felkészüljünk Tisri hónapra, a Nagyünnepekre. Elul hónap a megtérés, a bűnbánat és az irgalom hónapja. Az őskorban küldöncöket küldtek Jeruzsálemből az ország távoli részeire és a szomszédos országokba, hogy tudassák Rosh Chodes Elul napját és megállapíthassák az ünnepek időpontját. Elul első napjától a zsinagógákban a reggeli ima, a sachrisz után megfűjük a sófárt, és elmondjuk a 27. zsoltárt. Ebben az időszakban mondjuk a szlichotokat, amelyek bűnbocsánati kérelmeket tartalmaznak.

HÍREK A VILÁGBÓL

<p>USAID: kezdettől aggályos volt a Gázai övezet partjaitól eltávolított ideiglenes móló működtetése. https://bzsh.hu/2024/08/29/usa-id-kezdettol-aggalyos-volt-a-gazai-ovezet-partjaitol-eltavolitott-ideiglenes-molo-mukodtetese/</p>
<p>Zsidó szó az Abrakadabra? https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/tudomany/zsido-szo-az-abrakadabra</p>
<p>A 100 éve Hoffmann Ferenc néven született író, rendező az egyik legsikeresebb izraeli szerző és a világ egyik legnépszerűbb humoristája volt. https://akibic.hu/2024/08/23/heberul-almodott-de-magyar-feliratozassal-100-eve-szuletett-efrajim-kishon/</p>
<p>A Cionista Világszervezet (World Zionist Organization) napokban közzétett adatai szerint közel 30 ezer új bevándorló érkezett Izraelbe. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/30-ezer-uj-bevandorlo-erkezett-izraelbe-az-oktober-7-i-meszarlas-ota</p>
<p>Ben-Gvir a Sábák főnök kirúgását követelte, majd dühösen kirohant a kabinetülésről. https://ujkelet.live/2024/08/23/ben-gvir-a-sabak-fonok-kirugasat-kovetelte-majd-duhosen-kirohant-a-kabinetulesrol/</p>
<p>Alkadit véletlenül találták meg egy alagútban egyedül; Egy katona könnyű sérülést szenvedett egy dróntalálattól északon. https://izraelinfo.com/2024/08/27/a-palesztin-egeszsegugyi-miniszterium-egy-halott-es-tobb-sebesultelepese-lovoldozeseben-betlehem-kozeleiben-hirszuret/</p>
<p>1944: A szégyen éve. https://mult-kor.hu/1944-a-szegyen-eve-megjelent-a-mult-kor-oszi-szama-20240829</p>
<p>Mecsetben végzett az Iszlám Dzsihad egyik parancsnokával az izraeli hadsereg Ciszjordániában. https://telex.hu/kulfold/2024/08/29/izrael-palesztina-ciszjordania-izslam-dzsihad</p>
<p>Kihozták egy október 7-én megölt katona holttestét Gázából. https://24.hu/kulfold/2024/08/28/izrael-hamasz-gazai-haboru-elo-kozvetites-hirfolyam-percrol-percre-2024-08-28/#kihoztak-egy-oktober-7-en-megolt-katona-holttestet-gazabol</p>
<p>Elfogták a dél-franciaországi zsinagóga elleni robbantásos támadás gyanúsítottját. https://hvg.hu/vilag/20240825_elfogas-zsinagoga-tamadas-franciaorszag</p>
<p>Tíz hónap után élve szabadított ki egy túszt a Hamász fogságából az izraeli hadsereg. https://nepszava.hu/3248069_izrael-hamasz-tusz-idf-kisazabadas</p>
<p>3500 éves bronzkori edényt tört össze egy kisgyermek egy haifai múzeumban. https://bzsh.hu/2024/08/29/3500-eves-bronzkori-edényt-tort-ossze-egy-kisgyermek-egy-haifai-muzeumban/</p>
<p>7 kihagyhatatlan zsidó történelmi és régészeti lelőhely Izraelben. https://mazsihisz.hu/azsidosagrol/tortenelem/7-kihagyhatatlan-zsido-tortenelemi-es-regeszeti-lelohely-izraelben</p>
<p>Zsidó kulturális és művészeti fesztivál a 7. kerület legrövidebb utcájában, ahol a kortárs művészetek játsszák a főszerepet. https://akibic.hu/2024/08/23/mindenkit-var-a-salom-utca-az-europai-zsido-kultura-napjan/</p>
<p>„Nem választható” – ez a német katolikus egyház álláspontja a szélsőjobbos AfD-ről. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/nemtorszag-a-katolikus-egyhaz-kampanyol-a-szelsojobb-ellen</p>
<p>Egy WHO tisztviselő: Az izraeli hadsereg beleegyezett humanitárius szünetekbe a gázai lakosság gyermekbénulás elleni oltása érdekében. https://izraelinfo.com/2024/08/29/egy-35-eves-ferfi-a-cahal-lovesetol-meghalt-dzseninben-a-halalos-aldozatok-szama-11-re-emelkedett-hirszuret/</p>
<p>Bojkott, pesszimizmus és dühös jordánok. https://ujkelet.live/2024/08/28/bojkott-pesszimizmus-es-duhos-jordanok/</p>
<p>Hagyomány és változás: David Golinkin előadása. https://or-zse.hu/esemeny/david-golinkin-a-zsido-jog-a-maszorti-zsidosag-vallasfilozofiajaban/</p>
<p>Szeptember 8-án lesz az idei Judafest a Madách téren. https://bzsh.hu/2024/08/28/szeptember-8-an-lesz-az-idei-judafest-a-madach-teren/</p>

<p>Ma lett 75 éves Gene Simmons, a világ legismertebb magyar-zsidó basszusgitárosa. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/elet-forma/ma-lett-75-eves-gene-simmons-a-vilag-legismertebb-magyar-zsido-basszusgitarosa</p>
<p>Az iskolát fenntartó kuratórium pályázatot írt ki a főigazgató pozíciójára a 2025/26-os tanévtől. https://akibic.hu/2024/08/28/uj-foigazgatojat-keresi-a-lauder-iskola/</p>
<p>Izrael szokatlanul nagy hadműveletet indított Ciszjordániában. https://hvg.hu/vilag/20240828_izrael-hamasz-haboru-ciszjordania-hadmuvelet</p>
<p>Világviszonylatban is példaértékű: Az izraeli orvosi hadtest rekordot dönt, és lenyűgözi a nyugati hadseregeket. https://izraelinfo.com/2024/08/25/vilagviszonylatban-is-peldaerteku-az-izraeli-egeszsegugyi-hadtest-rekordot-dont-es-lenyugozi-a-nyugati-hadseregeket/</p>
<p>Amikor a zsidó kocsmáros borát csapra verték. https://telex.hu/techtud/2024/08/25/amikor-a-zsido-kocsmaros-borat-csapra-verték</p>
<p>Zsidó fesztivált töröltek a terrorizmus veszélye miatt. https://magyarnemzet.hu/kulfold/2024/08/zsido-fesztivalt-toroltek-a-terrorizmus-veszelye-miatt</p>
<p>A MAZSIHISZ Jáhád Közösségi Szolgálata juttatta el szerkesztőségünkhöz a programjukról általuk készített beszámolót, melyet az alábbiakban közlünk. https://www.szombat.org/politika/adatok-tanulsagok-az-egyutt-egymasert-programrol</p>